

Ішханян А. Р.,
здобувач кафедри адміністративного та митного права
Університету митної справи та фінансів

АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ПОСЛУГИ У ВИГЛЯДІ ДЕКЛАРАЦІЇ (ПОВІДОМЛЕННЯ) ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ ДЕРЖАВНОЇ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОЇ ІНСПЕКЦІЇ

ADMINISTRATIVE PROCEDURE FOR THE PROVISION OF ELECTRONIC SERVICES IN THE FORM OF A DECLARATION (NOTIFICATION) BY PHYSICAL PERSONS TO THE STATE ARCHITECTURAL AND CONSTRUCTION INSPECTION

Стаття присвячена висвітленню адміністративної процедури надання електронних послуг державною архітектурно-будівельною інспекцією України. Розглядаються різні підходи щодо поняття адміністративної процедури в розрізі надання електронних послуг тощо. Охарактеризовано стадії процедури надання електронної послуги у вигляді подання декларації (повідомлення) фізичними особами.

Встановлено, що перш ніж розпочати процес подання декларації (повідомлення), споживач послуги повинен мати в наявності особистий ключ та чинний посиленний сертифікат, які в процесі подання будуть використовуватися для накладання електронного цифрового підпису на форму із декларацією (повідомленням). Отримати посилені сертифікати ключа можна в акредитованому центрі сертифікації ключів. Так, на поточний момент сервіс підтримує сертифікати, видані центром сертифікації ключів інформаційно-довідкового департаменту Міністерства доходів і зборів України. Встановити на комп'ютер програмний пакет з обчислювальним середовищем Java та увімкнути у браузері виконання скриптів, написаних мовою JavaScript.

Потрібно зазначити, що детальні інструкції з встановлення Java знаходяться на сайті <http://java.com/ru/download/installed.jsp>. Безпосередньо Java для Windows можна завантажити з http://www.java.com/ru/download/windows_xpi.jsp. Інструкція щодо ввімкнення можливості виконання скриптів, написаних мовою JavaScript, у браузері (<http://www.enable-javascript.com/ru/>).

Зроблено висновок, що процедура надання послуги в електронній формі, наприклад, подання декларації (повідомлення) фізичними особами державною архітектурно-будівельною інспекцією України детально регламентовано на офіційному веб-сайті та потребує все ж таки покращення якості надання зазначених послуг у вигляді спрощення та доступності всіх споживачів послуг.

Ключові слова: послуга, адміністративна послуга, електронна послуга, процедура, стадії електронних послуг.

The scientific article is devoted to the coverage of the administrative procedure for providing electronic services by the State Architectural and Construction Inspectorate of Ukraine. Different approaches to the concept of administrative procedure in terms of e-services provision are discussed. The stages of the procedure of providing electronic service in the form of submission of a declaration (notification) by individuals are characterized.

It is established that before commencing the process of submission of the declaration (message), the service consumer must have a personal key and a valid enhanced certificate, which will be used during the submission process to affix an electronic digital signature to the form with the declaration (message). You can obtain enhanced key certificates at an accredited key certification center. Thus, at the moment the service supports certificates issued by the certification center of the information and reference department of the Ministry of Revenue and Collections of Ukraine. Install a Java computing software package on your computer and enable JavaScript scripts to run in your browser.

Please note that detailed Java installation instructions are available at <http://java.com/download/installed.jsp>. You can download Java directly for Windows from http://www.java.com/download/windows_xpi.jsp. How to enable JavaScript scripts in your browser (<http://www.enable-javascript.com/en/>).

It is concluded that the procedure of providing the service in electronic form, for example, the submission of a declaration (notification) by the state architectural and construction inspection of Ukraine is regulated in detail on the official website and still needs to improve the quality of the provision of these services in the form of simplification and accessibility for all consumers services.

Key words: service, administrative service, electronic service, procedure, stages of electronic services.

З метою підвищення якості та зручності надання адміністративних послуг Державна архітектурно-будівельна інспекція України запровадила можливість отримання ряду послуг у електронному вигляді. Для отримання послуги в електронному вигляді особа має підписати декларацію (повідомлення), що подається до Центру надання адміністративних послуг, власним електронним цифровим підписом. Зазначимо, що електронний підпис є обов'язковим реквізитом електронного документа, який використовується фізичними та юридичними особами для ідентифікації підписувача та підтвердження цілісності даних в електронному вигляді.

Для накладання електронного цифрового підпису Ви повинні мати відкритий та особистий ключ. Особистий ключ використовується Вами для підписання документів. Відкритий ключ використовується Державною архітектурно-будівельною інспекцією для перевірки підпису.

Нині, завдяки науковим працям В.Б. Авер'янова, К.К. Афанасьєва Ю.П. Битяка, І.В. Дроздова, В.М. Гарашука, І.П. Голосніченка, С.В. Ківалов, І.Б. Коліушка, А.Т. Комзюка, О.В. Кузьменко, О.О. Сосновика, Г.М. Писаренко, В.П. Тимошука та інших науковців, досліджено ряд особливостей діяльності органів публічної влади з надання адмі-

ністративних (управлінських) послуг населенню. Але у наукових дослідженнях питання надання електронних послуг майже не вивчалися.

Метою статті є висвітлення процедури надання електронних послуг державною архітектурно-будівельною інспекцією України. Для досягнення вищевказаної мети нами поставлені наступні завдання: проаналізувати стадії отримання електронної послуги у вигляді подання декларації (повідомлення) фізичними особами, що надається державною архітектурно-будівельною інспекцією України.

Так, в Кодексі адміністративного судочинства України визначено, що адміністративний процес – правовідносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства. У зв'язку з тим, що категорії «адміністративне провадження» немає, але є категорія «письмове провадження», розгляд і вирішення адміністративної справи в суді першої, апеляційної чи касаційної інстанції без виклику осіб, які беруть участь у справі, та проведення судового засідання на основі наявних у суду матеріалів у випадках, встановлених цим Кодексом» [2], що дає змогу, використовуючи метод індукції та дедукції, розглянути вищезазначене поняття під адміністративним провадженням.

У проекті Адміністративно-процедурного кодексу України, а саме в статті 2, використовуються поняття «адміністративна процедура» й «адміністративне провадження». Зокрема, під адміністративною процедурою розуміється визначений законодавством порядок адміністративного провадження, а під адміністративним провадженням – сукупність послідовно здійснюваних адміністративним органом процедурних дій і прийнятих процедурних рішень з розгляду та вирішення адміністративної справи, що завершується прийняттям адміністративного акта і його виконанням. Письмовому провадженню законодавець дає таке визначення: це розгляд і вирішення адміністративної справи без запрошення та усного заслуховування заявника, залучення учасників адміністративного провадження та осіб, які сприяють розгляду адміністративної справи, на основі наявних матеріалів [3].

Як вірно зазначає Є.О. Легеза: «Виходячи з зазначених категорій, в нормативно-правових актах можна чітко побачити, що поняття «адміністративний процес» і «адміністративна процедура» є різними категоріями, тобто охоплюють різні сфери. У першому випадку законодавець чітко визначає сферу «адміністративного судочинства», а в другому – «порядок, що завершується прийняттям адміністративного акта і його виконанням» [9, с. 151]. Стосовно «адміністративного провадження» потрібно зазначити, що як в адміністративному процесі, так і в адміністративній процедурі є провадження, які складаються з відповідних стадій, етапів, дій, що ми розглянемо нижче.

Адміністративний процес у юридичній науці розглядають у широкому і вузькому значенні. Так, сьогодні не існує єдиного «правильного» підходу до вирішення цього питання. Одні науковці (Г.І. Петров, А.П. Корнев, О.М. Якуба, Д.Н. Бахрах, В.Д. Соро-

кін) трактують адміністративний процес у широкому розумінні, інші (Н.Г. Саліщева, М.І. Писко́тін, А.В. Самійленко) – у вузькому. Погоджуємось з позицією доктора юридичних наук, професора О.В. Кузьменко, згідно з якою «існування «вузької» та «широкої» концепцій адміністративного процесу, тобто двох взаємовиключних теорій у праві одночасно, порушує закони логіки, оскільки два протилежні висловлювання ніколи не є істинними, принаймні одне з них неодмінно хибне» [3, с. 15–18].

Зазначений підхід досліджується відомими вченими А.Т. Комзюком, В. П. Тимошуком [4, с. 12–24; 5, с. 47], так, під адміністративною процедурою ними розуміється встановлений законом (офіційно) порядок розгляду та вирішення адміністративними органами адміністративних справ, спрямований на прийняття адміністративного акта або укладення адміністративного договору.

Не можна не погодитися з позицією В.П. Тимошука, який зазначає, що у вітчизняній адміністративно-правовій науці процедура прийняття адміністративних актів розглядається у структурі «адміністративного процесу», у його «управлінському» або «широкому» значенні. Проте, на думку вченого, найбільш коректним і раціональним використанням категорії «адміністративний процес» є її вживання для позначення відносин, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства [6, с. 31].

Виходячи з вищезазначеного та погоджуючись з вченим Є.О. Легезою, місце прийняття адміністративних актів, зокрема, і провадження з надання адміністративних послуг, потрібно шукати не в структурі адміністративного процесу, а в структурі адміністративної процедури. При цьому під «адміністративною процедурою» розуміється установлений законом (офіційно) порядок розгляду та вирішення адміністративних справ, спрямований на прийняття адміністративного акта або укладення адміністративного договору [7, с. 121].

Адміністративна процедура та адміністративний процес є самостійними гарантіями захисту прав та законних інтересів приватних осіб [6, с. 58–59].

Розглянемо процедуру надання електронної послуги у вигляді подання декларації (повідомлення) фізичними особами. Умовно процедуру подання декларації (повідомлення) фізичними особами можна розділити на 4 стадії (етапи).

1-й етап має назву «підготовка до подання декларації (повідомлення)»

Перш ніж розпочати процес подання декларації (повідомлення), споживач послуги повинен мати в наявності особистий ключ та чинний посиленний сертифікат, які в процесі подання будуть використовуватися для накладання електронного цифрового підпису на форму із декларацією (повідомленням). Отримати посилені сертифікати ключа можна в акредитованому центрі сертифікації ключів.

Так, на поточний момент сервіс підтримує сертифікати, видані центром сертифікації ключів інформаційно-довідкового департаменту Міністерства доходів і зборів України.

Встановити на комп'ютер програмний пакет з обчислювальним середовищем Java та увімкнути у браузері виконання скриптів, написаних мовою JavaScript [1].

Потрібно зазначити, що детальні інструкції з встановлення Java знаходяться на сайті <http://java.com/ru/download/installed.jsp>. Безпосередньо Java для Windows можна завантажити з http://www.java.com/ru/download/windows_xpi.jsp. Інструкція щодо ввімкнення можливості виконання скриптів, написаних мовою JavaScript, у браузері (<http://www.enable-javascript.com/ru/>).

Другою стадією даної електронної послуги є «*обрання послуги та введення відомостей про замовника*».

На цьому етапі Вам необхідно у вертикальному меню обрати послугу, яку бажаєте отримати, та натиснути на кнопку «Отримати послугу».

У вікні, що з'явилося, встановити позначку «Фізична особа», ввести у поле адресу електронної поштової скриньки та продублювати її у полі нижче, поставити позначку навпроти «Я прочитав та погоджуюся з умовами надання адміністративних послуг через електронну систему». Після заповнення форми необхідно натиснути «Далі».

У разі подачі декларації, окрім зазначених вище відомостей, необхідно додатково вказати спосіб отримання результату – e-mail або Центр надання адміністративних послуг.

При цьому вказана електронна поштова скринька буде використовуватися Державною архітектурно-будівельною інспекцією України для оперативного інформування Вас про хід розгляду декларації (повідомлення) [1].

На третій стадії зазначеної послуги йде заповнення форми із декларацією (повідомленням).

По завершенню попереднього етапу Вас мають переадресувати на форму із декларацією (повідомленням). Зазначену форму необхідно уважно заповнити. Із списку, що випадає, необхідно обрати територіальний орган Державної архітектурно-будівельної інспекції України, до якого подається декларація (повідомлення), після чого заповнити всі поля форми. Так, для полегшення процесу заповнення форми у системі реалізовано інформаційні підказки.

У разі незаповнення якогось із полів подальший процес подачі буде унеможливлено. При цьому на екрані висвітиться повідомлення «Необхідно заповнити».

Четверта стадія (етап) – «подання заповненої форми із декларацією (повідомленням)».

На попередньому етапі Вами заповнено форму. Для її подання в обраний територіальний орган

Державної архітектурно-будівельної інспекції України необхідно виконати такі дії: натиснути на кнопку «Подати повідомлення на реєстрацію», після чого буде здійснено переадресацію на сторінку, що містить сформований файл із декларацією (повідомленням), на який слід накласти електронний цифровий підпис.

Для продовження процесу подання на переадресованій сторінці необхідно дозволити виконання Java-аплету, який використовується для накладання електронного цифрового підпису. Для цього слід у першому спливаючому вікні (рис. 1.7) натиснути «Run», а у другому вікні натиснути «Allow» [1].

Після чого підключіть до комп'ютеру носій інформації з Вашим особистим ключем. Далі натисніть кнопку «Підписати та надіслати». В результаті з'явиться вікно, у якому слід обрати тип носія, на якому збережено особистий ключ, у разі необхідності зазначити літеру носія з особистим ключем, ввести пароль до особистого ключа та натиснути «Далі».

Якщо операція підписання виконана без помилок, на екрані з'явиться повідомлення «Декларація успішно відправлена».

Необхідно підкреслити, що під час введення паролю до особистого ключа потрібно уважно слідкувати, яка мова введення використовується в операційній системі у поточний момент.

Так, якщо в інформаційній системі використовується проксі-сервер, на екрані з'явиться повідомлення, яке інформує про помилку доступу до мережі. Для введення налаштувань проксі-серверу необхідно: поставити позначку «Використовувати проксі-сервер», ввести адресу та порт проксі-серверу. У разі наявності авторизації на проксі-сервері поставити позначку «Авторизація на проксі-сервері» та ввести ім'я користувача та пароль. Після завершення налаштування системи натиснути «Зберегти налаштування». В подальшому слід повернутись на крок.

В подальшому надіслана декларація (повідомлення) будуть розглянуті відповідальним співробітником Державної архітектурно-будівельної інспекції України. Про хід розгляду декларації (повідомлення) на вказану Вами електронну поштову скриньку будуть надходити відповідні повідомлення [1].

З вищевикладеного можливо зробити **висновок**, що процедура надання в електронній формі, наприклад, подання декларації (повідомлення) фізичними особами державною архітектурно-будівельною інспекцією України детально регламентовано на офіційному веб-сайті та потребує все ж таки покращення якості надання зазначених послуг у вигляді спрощення та доступності всіх споживачів послуг.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Інструкція з отримання електронної послуги. Верховна Рада України. URL: https://e-dabi.gov.ua/images/dabi_instr.pdf.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. (з наступними змінами) / Верховна Рада України. *Офіційний вісник України*. 2005. № 32. С. 11. Ст. 1918.
3. Проект Адміністративно-процедурного кодексу України від 18.07.2008 № 2789. URL: <http://rada.gov.ua/>.
4. Адміністративна процедура та адміністративні послуги : зарубіжний досвід і пропозиції для України / авт.-упоряд. В.П. Тимошук. Київ : Факт, 2003. 496 с.
5. Комзюк А.Т. Адміністративний процес України : навч. посібник / А. Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник. Київ : Прецедент, 2007. 531 с.
6. Тимошук В.П. Процедура прийняття адміністративних актів : питання правового регулювання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Тимошук Віктор Павлович. Київ, 2009. 214 с.
7. Легеца Є.О. Поняття процедури надання адміністративних послуг міліцією громадської безпеки. *Науковий вісник Дніпроп. держ. ун-ту внутр. справ : зб. наук. праць*. 2011. № 3 (55). С. 116–122.
8. Тищенко І.О. Електронні послуги у діяльності публічної адміністрації України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Тищенко Ірина Олександрівна ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ, 2015. 20 с.
9. Легеца Є.О. Теорія публічних послуг : адміністративно-правова складова. Монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. 452 с.